

Nr 446.

Av herrar **Björk** i Tryde och **Björklund**, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition, nr 126, om ändrad lydelse
av mom. 10:o i gällande grunder för förvaltningen
av kronans jordbruksdomäner.*

I proposition nr 126 till innevarande års riksdag föreslår Kungl. Maj:t ändrad lydelse av mom. 10:o i kungörelsen den 4 juni 1908 angående förändrade grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner, med följande särskilda bestämmelse i fråga om ikraftträdandet: "Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1932. I avseende å arrendeupplåtelse, som skett före nämnda dag, må domänstyrelsen, där de kontraherade arrendevillkoren, med hänsyn till rådande förhållanden, finnas för arrendatorn tyngande och det på grund härav kan antagas möta svårigheter för denne att fullgöra sina förbindelser enligt avtalet samt då skäl därtill för övrigt äro, efter framställning av arrendatorn för tiden från och med löpande arrendeår medgiva sådan ändring i arrendevillkoren, att hälften av den avtalade arrendavgiften efter priserna i litt. A i länets markegångstaxa det år avtalet slutits omräknas i en eller flera markegångspersedlar, att lösas med penningar efter senast fastställda pris enligt litt. A i markegångstaxan."

Motsvarande bestämmelser föreslås i avseende å vissa äldre arrendatorer av ecklesiastika löneboställen uti proposition nr 155, där befogenheten att medgiva lindring i arrendevillkoren är avsedd att tilläggas länsstyrelsen. För de med denna proposition avsedda arrendatorerna gäller en förordning av den 15 september 1911.

Syftet med de av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna är att göra det möjligt för sådana arrendatorer av kronoegendomar, vilka ingått nu gällande arrendeavtal under bättre konjunkturer än de nuvarande, att erhålla en skälig nedsättning i arrendevillkoren. Såvitt av propositionerna framgår, avses emellertid att begränsa denna möjlighet till arrendatorer, som innehava sina arrenden enligt kungörelsen den 4 juni 1908 och förordningen den 15 september 1911, d. v. s. arrendatorer under domänverket och arrendatorer av ecklesiastisk jord.

Emellertid finnas kronoarrendatorer, som icke omfattas av ifrågakvarande bestämmelser. Härvid må i första hand erinras om den stora gruppen av arrendatorer av lantförsvarets och flygvapnets jordbruksfastigheter. Även inom andra statliga förvaltningsgrenar torde det icke vara uteslutet, att det finnes

arrendatorer av kronan tillhöriga jordbruksegendomar, exempelvis under sjöförsvaret, lots- och tullverken, statens järnvägar, statens vattenfallsverk m. m.

Några sakligt bärande skäl att för de sistnämnda kategorierna av kronoarrendatorer utesluta möjligheterna att erhålla lindring i arrendena under motsvarande förutsättningar som dem, vilka föreslagits av Kungl. Maj:t beträffande arrendatorerna under domänverket och arrendatorerna av ecklesiastisk jord, torde icke förefinnas. Å andra sidan torde det icke beträffande de nu åsyftade arrendatorerna vara möjligt att ordna frågan om meddelande av sådan lindring på samma sätt, som föreslagits beträffande domänarrendatorerna och de ecklesiastiska arrendatorerna, d. v. s. genom partiell omräkning av arrendebeloppen med hänsyn till markegångstaxorna. Beträffande exempelvis lantförsvarets och flygvapnets arrenden gälla ju helt andra grunder för utarrenderingen än för domänverkets arrenden och de ecklesiastiska arrendena, och här lär icke förekomma någon beräkning av arrendena efter markegångssättning. Utmärkande för arrendena av de till militärt bruk upplåtna egendomarna är även, att arrendatorerna av militära skäl ofta få vidkännas åtskilliga inskränkningar i förfoganderätten över fastigheterna, såsom skyldighet att utrymma dessa vid övningar o. d., vilket givetvis inverkar vid arrendenas beräkning. Att för försvarsväsendets fastigheter med de där mycket växlande arrendevillkoren anordna omräkning efter markegångstaxorna torde praktiskt sett vara omöjligt. Huruvida ett sådant förfarande är möjligt och lämpligt inom återstående statliga förvaltningsgrenar, låter sig icke nu bedöma.

Såsom ovan anförts, synes icke den omständigheten, att de kronoarrendatorer, som icke omfattas av kungörelsen den 4 juni 1908 och förordningen den 15 september 1911, hava sina arrenden på delvis andra villkor och efter delvis andra grunder än de av nämnda författningar berörda arrendatorerna, skäligen böra föranleda till, att de uteslutas från förmånen att i förekommande fall erhålla en av de försämrade konjunkturerna betingad rimlig minskning i sina arrenden. Det måste nämligen givetvis antagas, att dessa arrendatorer, liksom domänarrendatorerna och de ecklesiastiska arrendatorerna, vid arrendeavtalens ingående räknat med fortvaron i stort sett av de då gällande konjunkturerna på jordbrukets område, vilket synes vara grundvalen till Kungl. Maj:ts förslag om lindring i arrendevillkoren för domänarrendatorerna och de ecklesiastiska arrendatorerna.

Det är givetvis icke möjligt att utan en mera ingående utredning framlägga ett förslag, hur den här åsyftade lindringen i arrendevillkoren för de kronoarrendatorer, som icke äro domänarrendatorer eller arrendatorer av ecklesiastisk jord, skall i praktiken åvägabringas. Detta synes knappast heller vara nödvändigt; åt Kungl. Maj:t torde nämligen tryggt kunna uppdragas att härvid förfara efter omständigheterna. På Kungl. Maj:t lär sedermera ankomma att antingen i varje särskilt fall pröva hithörande spörsmål eller att uppdraga åt vederbörande ämbetsverk att efter av Kungl. Maj:t fastställda generella grunder handlägga dessa frågor.

På grund av det anförda hemställas,

att riksdagen — jämte det att riksdagen bifaller kungl. propositionen nr 126 — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t göra ett uttalande av i huvudsak följande innehåll: "Riksdagen har vid behandlingen av förevarande proposition beaktat, att den lindring i arrendevillkoren, som enligt de däri föreslagna bestämmelserna rörande ikraftträdandet av de ändrade grunderna för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner kan komma vederbörande arrendatorer till del i fråga om arrenden, som ingåtts före sagda ikraftträdande den 1 juli 1932, icke utan riksdagens särskilda medgivande torde kunna utsträckas till andra än domänverkets arrendatorer. Emellertid föreligga uppenbarligen även beträffande andra grupper av kronoarrendatorer, exempelvis arrendatorer av försvarsväsendets jordbruksfastigheter, enahanda skäl till lindring i förekommande fall av för dem gällande arrendevillkor. Med hänsyn till, att för sistberörda kategorier kronoarrendatorer det för domänverkets arrendatorer beslutade sättet för lindringens utgående i regel icke torde kunna tillämpas och i avsaknad av material för utarbetandet av närmare bestämda grunder härvidlag, har riksdagen ansett sig böra bemyndiga Kungl. Maj:t att, under i huvudsak samma förutsättningar, som skola gälla för domänverkets arrendatorer, meddela även andra arrendatorer av kronans jordbruksfastigheter lindring i avtalade arrendevillkor på sätt kan befinnas lämpligt och skäligt."

Stockholm den 2 mars 1932.

N. Björk
i Tryde.

L. A. Björklund.